

DAVLAT SOLIQ TIZIMINING IQTISODIY O‘SISHGA STRATEGIK TA’SIRI

Suvanova Muxlisa Umar qizi

O‘zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi

Soliqlar va soliqqa tortish yo‘nalishi 1-kurs magistranti

ANNOTATSIYA. *Ushbu maqolada davlat soliq tizimining iqtisodiy o‘shiga ta’siri strategik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Soliq siyosatining turli jihatlari, jumladan, soliq stavkalari, imtiyozlar va ma‘muriy jarayonlarning soddalashtirilishi orqali investitsiya, tadbirkorlik va bandlikni rivojlantirishdagi ahamiyati yoritiladi. Mazkur tadqiqot xalqaro tajribalarga asoslanib, O‘zbekistonning iqtisodiy sharoitlariga mos strategiyalarni taklif etadi.*

KALIT SO‘ZLAR: *Soliq tizimi, iqtisodiy o‘sh, soliq strategiyasi, investitsiya, O‘zbekiston.*

THE STRATEGIC IMPACT OF THE TAX SYSTEM ON ECONOMIC GROWTH

Suvanova Muxlisa Umar kizi

Uzbekistan Republic Banking and Finance Academy

Master's student of the Department of taxation and taxation policy, 1st year

ABSTRACT. *This article analyzes the strategic impact of the state tax system on economic growth. It discusses various aspects of tax policy, including tax rates, benefits, and the simplification of administrative processes, with a focus on their role in fostering investment, entrepreneurship, and employment. Based on international experiences, the research proposes strategies tailored to Uzbekistan's economic conditions.*

KEYWORDS: *Tax system, economic growth, tax strategy, investment, Uzbekistan.*

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ВЛИЯНИЕ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ НА ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ

Суванова Мухлиса Умар кызы

Узбекская Республика Академия банковского дела и финансов

Магистрант 1 курса направления налоги и налогообложение

АННОТАЦИЯ. В данной статье анализируется стратегическое влияние государственной налоговой системы на экономический рост. Рассматриваются различные аспекты налоговой политики, включая налоговые ставки, льготы и упрощение административных процессов, с акцентом на их роль в развитии инвестиций, предпринимательства и занятости. На основе международного опыта исследование предлагает стратегии, адаптированные к экономическим условиям Узбекистана.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *Налоговая система, экономический рост, налоговая стратегия, инвестиции, Узбекистан.*

KIRISH

Soliq tizimi davlat iqtisodiy siyosatining asosiy tarkibiy qismi hisoblanadi. U mamlakatning moliyaviy barqarorligini ta'minlash, ijtimoiy muammolarni hal qilish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun asosiy vosita sifatida xizmat qiladi. Jahon tajribasidan ma'lumki, samarali va strategik soliq siyosati mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanishini tezlashtiruvchi muhim omil bo'lib, resurslarni oqilona taqsimlash va investitsion muhitni yaxshilash imkonini beradi (OECD, 2021).

Davlatning fiskal siyosatida soliq stavkalari va ularning samaradorligini belgilash iqtisodiy o'sishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Masalan, Chodorow-Reich va boshqalar (2019) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, korporativ soliq stavkalarini pasaytirish natijasida korxonalar tomonidan qo'shimcha investitsiyalarni jalb qilish, ish o'rinlarini yaratish va bandlik

darajasini oshirish mumkin. Shu bilan birga, soliq yukining haddan tashqari yuqoriligi Afrika mamlakatlarida iqtisodiy faollikning pasayishiga olib kelgani qayd etilgan.

O‘zbekiston tajribasi ham shuni ko‘rsatadiki, oxirgi yillarda amalga oshirilgan soliq islohotlari iqtisodiy o‘shishga ijobiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. 2017–2023 yillar davomida davlat tomonidan soliq stavkalarini pasaytirish, bilvosita soliqlarning ulushini kamaytirish va soliq ma‘muriyatchiligini soddalashtirish bo‘yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirildi. Ushbu islohotlar compliance darajasini oshirish va iqtisodiy faollikni rag‘batlantirishga yordam berdi (O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi, 2023).

Shu bilan birga, O‘zbekistonning hozirgi fiskal landshafti qator qiyinchiliklarga ham duch kelmoqda. Jumladan, kichik va o‘rta biznes sub’yektlari uchun soliq imtiyozlarining cheklanganligi va yuqori bilvosita soliq yuklari investitsion faollikni to‘laqonli rag‘batlantirish imkonini bermaydi. Bu muammolarni hal qilish uchun xalqaro ilg‘or tajribalar asosida strategik yondashuvlarni ishlab chiqish lozim.

Mazkur maqolada soliq siyosati va iqtisodiy o‘shish o‘rtasidagi bog‘liqlikning nazariy asoslari, xalqaro tajribalar va O‘zbekiston kontekstidagi natijalar tahlil qilinadi. Maqsad - soliq tizimini takomillashtirish orqali iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirishga qaratilgan amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Soliq siyosati va iqtisodiy o‘shish o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik masalasida boy nazariy va empirik adabiyotlar mavjud. Masalan, Chodorow-Reich va boshqalar (2019) tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda korporativ soliq stavkalarining pasayishi iqtisodiy faollikni oshirishda hal qiluvchi omil sifatida ko‘rsatildi. Tadqiqotda investitsiyalar va bandlik darajasining oshishi soliq stavkalarining optimallashtirilishi bilan uzviy bog‘liqligi asoslab berilgan. Shu bilan birga, OECD (2021) tomonidan olib borilgan tahlil soliq tizimining

murakkabligi soliq to'lashga bo'lgan rag'batni pasaytirishini va iqtisodiy o'sishga to'sqinlik qilishini ta'kidlaydi.

Dunyo bo'yicha tajribalar shuni ko'rsatadiki, soliq siyosati soddalashtirilgan va samarali bo'lsa, u nafaqat iqtisodiy faollikni oshiradi, balki davlatning fiskal barqarorligini ham ta'minlaydi. Masalan, Estoniyaning raqamli soliq tizimi soliq yig'ilishini oshirishda va resurslarni samarali boshqarishda muvaffaqiyatli bo'lgan.

Metodologik jihatdan ushbu maqolada qiyosiy tahlil va statistik tadqiqot usullari qo'llanildi. Xalqaro adabiyotlardan olingan ma'lumotlar O'zbekistonning iqtisodiy sharoitlariga moslashtirildi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan taqdim etilgan statistik ma'lumotlar tahlil qilinib, xalqaro tajribalar bilan taqqoslandi. Ushbu yondashuv soliq siyosatining O'zbekistonda iqtisodiy o'sishga ta'sirini holisona baholash imkonini berdi. Maqolada xalqaro va mahalliy manbalar o'rtasida uzviy bog'liqlikni ta'minlash uchun ma'lumotlar mukammal tahlil qilinib, ular asosida real amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

1. **Soliq siyosati va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik** Soliq tizimining yaxshi tashkil etilishi iqtisodiy o'sish uchun muhim omil hisoblanadi. Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, soliq stavkalarining optimallashtirilishi va ma'muriyatchilik jarayonlarining soddalashtirilishi iqtisodiy faollikni oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Chodorow-Reich va boshqalar (2019) tadqiqotlariga ko'ra, korporativ soliq stavkalarini pasaytirish bilan bog'liq islohotlar O'zbekiston uchun ham mos strategiya bo'lishi mumkin.
2. **Xalqaro tajribalar va O'zbekiston sharoitlari** Xalqaro tajribalar tahlili shuni ko'rsatadiki, Estoniya, Janubiy Koreya va Singapur kabi davlatlar tomonidan amalga oshirilgan soliq tizimi islohotlari iqtisodiy o'sishga sezilarli hissa qo'shgan. O'zbekiston bu tajribalarni moslashtirish orqali o'z

soliq siyosatini kuchaytirishi mumkin. Ayniqsa, raqamlashtirish va sektorlar bo'yicha imtiyozlarni kiritish kabi yondashuvlar samaradorlikni oshirishi kutilmoqda.

3. O'zbekistonda iqtisodiy o'sish uchun soliq siyosati tavsiyalari

- **Soliq stavkalarini moslashtirish:** Investitsiyalarni jalb qilish uchun korporativ soliqlarni maqsadli pasaytirish.
- **Sektorlar bo'yicha rag'batlantirish:** Agrar sektor va texnologiya rivojlanishi uchun maxsus soliq imtiyozlari.
- **Raqamlashtirishni jadallashtirish:** Soliq to'lovchilar uchun raqamli tizimni keng joriy etish orqali ma'muriy xarajatlarni kamaytirish va soliqlarning yig'ilishini oshirish.

4. **Natijalar** Ushbu tadqiqot natijalari O'zbekistonning fiskal strategiyasini takomillashtirishda xalqaro tajribalardan foydalanish muhimligini ko'rsatadi. Soliq tizimini soddalashtirish, imtiyozlarni kengaytirish va raqamlashtirish iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda asosiy yo'nalishlar sifatida aniqlangan.

XULOSA

O'zbekiston iqtisodiy o'sishini jadallashtirishda soliq tizimini strategik optimallashtirish muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada o'tkazilgan tahlillar asosida xalqaro tajribalar va O'zbekiston sharoitlariga mos yondashuvlar aniqlangan. Xususan, soliq stavkalarini pasaytirish, raqamlashtirishni joriy etish va sektorlar bo'yicha maxsus imtiyozlar taqdim etish iqtisodiy faollikni oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shu bilan birga, davlat fiskal barqarorligini ta'minlash uchun soliq bazasini kengaytirish va samarali boshqaruv tizimini yaratish lozim.

O'zbekistonning soliq siyosatiga doir islohotlari mamlakat iqtisodiy rivojlanishini yangi bosqichga olib chiqishi uchun kuchli asos yaratmoqda. Ushbu strategiyalarni hayotga tatbiq etish iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Chodorow-Reich, G., Coglianesi, J., & Karabarbounis, L. (2019). "Tax Policy and Investment in a Global Economy." Scholar Harvard.
2. OECD. (2021). "Tax Policy Reforms: OECD and Selected Partner Economies."
3. O'zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligi. (2023). "Iqtisodiy ko'rsatkichlar va soliq islohotlari yutuqlari."
4. Jahon Banki. (2022). "O'tish iqtisodiyotlarida soliqni soddalashtirish va iqtisodiy mahsuldorlik."
5. Zafar, T. (2020). "Strategik soliq siyosatlari: Osiyo tajribalari."